

УДК 351.006.02

Мартинюк Л.А.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємства,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Martyniuk Liudmyla,
PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Business Economics,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Мартинюк Л.А. Інституційне забезпечення реформування системи технічного регулювання в Україні. У статті обґрунтовано необхідність реформування системи технічного регулювання України. Визначено основні завдання щодо приведення національної системи технічного регулювання у відповідність до європейських вимог. Виконання цих завдань забезпечить можливість укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА). Доведено, що стан горизонтального (рамкового) та вертикального (галузевого) законодавства вже дає змогу укласти цю Угоду. Зазначено, що діюча в Україні система ТР є аналогічною європейській моделі. Встановлено, що рівень гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими значно відстає від запланованих показників. Запропоновано шляхи вдосконалення діяльності державних інституцій щодо формування та розвитку національної інфраструктури якості.

Ключові слова: нетарифні інструменти, система технічного регулювання, Угода АСАА, стандарти, метрологія, оцінка відповідності, акредитація.

Мартынюк Л.А. Институциональное обеспечение реформирования системы технического регулирования в Украине. В статье обоснована необходимость реформирования системы технического регулирования Украины. Определены основные задания по приведению национальной системы технического регулирования в соответствие с европейскими требованиями. Выполнение этих заданий обеспечит возможность заключения Соглашения об оценке соответствия и принятия промышленной продукции (АСАА). Доказано, что состояние горизонтального (рамочного) и вертикального (отраслевого) законодательства уже позволяет заключить данное Соглашение. Указано, что действующая в Украине система ТР является аналогичной европейской модели. Установлено, что уровень гармонизации национальных стандартов с международными и европейскими значительно отстает от запланированных показателей. Предложены пути совершенствования деятельности государственных институтов по формированию и развитию национальной инфраструктуры качества.

Ключевые слова: нетарифные инструменты, система технического регулирования, Соглашение АСАА, стандарты, метрология, оценка соответствия, акредитація.

Martyniuk Liudmyla. Institutional support in reforming the technical regulation system in Ukraine. The article substantiates the necessity of reforming the system of technical regulation of Ukraine. The main tasks are defined as to bring the national technical regulation system in line with European requirements. The European model of technical regulation provides for two levels of standardization and the abolition of industry standardization. Improving the legal and organizational foundations of national standardization is to abolish the harmonization of projects of national standards with state authorities and state registration of technical conditions. The fulfilment of these tasks will provide the opportunity to conclude an Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products (ACAA) since such an Agreement could potentially cover one-fifth of Ukrainian exports to the EU. It is proved that the state of horizontal (framework) and vertical (sectoral) legislation already allow concluding this Agreement. It is noted that the current TR system in Ukraine is similar to the European model. Its structure includes the Ministry of Economic Development and Trade (the main institutional center), bodies of standardization, metrology, conformity assessment, and market surveillance. Activities of such institutions are based on the CMU's Strategy for Developing Technical Regulation System until 2020. It is established that the level of harmonization of national standards with international and European ones is far behind the planned indicators. European standards in Ukraine are generally adopted based on a verification method. It is investigated that most of the problems in the field of technical regulation are related to the activities of conformity assessment bodies. A large number of such bodies are unable to carry out appropriate tests and evaluate test reports issued by other laboratories over the lack of the necessary equipment. The ways are proposed to improve the activity of state institutions on the formation of national quality infrastructure, which primary task is the creation and effective activity of testing laboratories and certification bodies in accordance with European requirements.

Key words: non-tariff instruments, technical regulation system, ACAA, standards, metrology, conformity assessment, accreditation.

Постановка проблеми. Проблематика технічного регулювання в Україні набула посиленої уваги після підписання 27 червня 2014 року економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Головним завданням Угоди є досягнення якісно нового рівня економічних, правових та політичних відносин між нашою країною та країнами Європейського Союзу. Імплементація Угоди сприятиме формуванню та життю сукупності цілеспрямованих організаційно-правових та інституційних заходів, які можуть стати підґрунтям підвищення ефективності здійснення соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації вітчизняного законодавства до норм та правил ЄС, зростання конкурентоспроможності української продукції [1].

З 1 листопада 2014 року, відповідно до 486 статті Угоди, здійснювалось її тимчасове застосування до моменту набуття нею чинності. 1 вересня 2017 року після досить тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності в повному обсязі. Угодою передбачена поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС, що визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, частково робочої сили, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України на ринок ЄС.

Можливість інтегрування до внутрішнього ринку ЄС означає для України виконання завдання щодо приведення національної системи технічного регулювання у відповідність до європейських вимог, оскільки головними перешкодами торгівлі з Європейським Союзом є не митні чи тарифні бар'єри, а технічні бар'єри, що є вимогами до безпечності та якості продукції, її характеристик, процедури оцінювання відповідності. Реформування системи технічного регулювання має стати найближчим часом стратегічним завданням не тільки на інституціональному рівні, але й на рівні кожного національного виробника, який прагне реалізувати свою продукцію як на європейському, так і на

світових ринках на перспективу, забезпечуючи високу якість та безпечність відповідних товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на високу значущість для підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу такого важливого інструменту, як технічне регулювання, ця проблематика посідає чільне місце серед наукових інтересів багатьох учених України. Сутність, основні завдання, необхідність здійснення технічного регулювання досліджувались такими науковцями, як Т.М. Артюх, І.В. Григоренко, Л.М. Віткін (стратегія реформування системи технічного регулювання), В.В. Дятлова (технічне регулювання як фактор економічної безпеки), Ю.В. Мотузка, Н.О. Притульська, В.Ю. Шаповал (міжнародна та вітчизняна практика технічного регулювання), С.О. Кривошея (трансформація національної системи технічного регулювання).

Однак, незважаючи на суттєвий внесок зазначених учених у дослідження питань технічного регулювання, значне коло питань, пов'язаних з цією сферою, залишається недостатньо вивченим. Зокрема, це стосується аналізування та оцінювання результативності роботи новостворених та реформованих інституцій щодо розроблення та реального впровадження законодавчих норм, правил та технічних регламентів у практику діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є дослідження ефективності інституційного забезпечення реформування системи технічного регулювання в Україні та визначення напрямів удосконалення діяльності державних інституцій стосовно розбудови національної інфраструктури якості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Життя євроінтеграційних заходів Україною в умовах поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі має враховувати основоположні принципи функціонування Світової організації торгівлі та загальноєвропейські правила у сфері застосування нетарифних інструментів регулювання торговельної діяльності.

При цьому будь-якій країні, яка прагне інтегруватись у світовий економічний простір, необхідно чітко усвідомлювати двоїтий характер технічних бар'єрів як одного з видів нетарифних інструментів:

1) реформована система технічного регулювання забезпечує випуск конкурентоспроможної продукції національними виробниками, нарощення експортного потенціалу, захист вітчизняного ринку від неякісної продукції;

2) дотримання чітких вимог щодо стандартів, директив є одним з різновидів протекціоністських заходів у глобалізованому світі.

Важливість взятого курсу на реформування системи технічного регулювання України підтверджується позицією провідних фахівців СОТ щодо посилення уваги у XXI ст. до нетарифних інструментів. Вони стверджують, що сьогодні:

- намітилась тенденція використання нетарифних інструментів більшою мірою для досягнення певної групи цілей державної політики, ніж для захисту виробників від конкуренції (безпека продуктів, якість довілля, здоров'я людей, інші соціальні аспекти); йдеться про перехід від «захисту до попередження», кількісних аспектів зростання доходів до якості життя;

- під впливом процесів глобалізації посилюється роль державного регулювання як на національному, так і на міжнародному рівнях;

- значна частка суперечок, що розглядаються СОТ, стосується використання нетарифних інструментів;

- на відміну від мит, нетарифні інструменти не можуть йти шляхом зменшення релевантності, не зменшуються у значенні, продовжують обмежувальним чином впливати на обсяги товарних потоків та інвестицій;

- виникає все більша необхідність регулювання цих інструментів на міжнародному рівні, що стає однією з ключових задач для СОТ [2].

Згідно з деякими оцінками сьогодні кількість нетарифних інструментів у світі сягає шести сотень. Проте структура їх використання значно змінилась за останні десятиліття. Згідно з даними «World Trade Report 2012» у 1968 році серед усіх нетарифних інструментів, які використовувалися щодо несільськогосподарської продукції, найбільша частка припадала на кількісні обмеження та ліцензування імпорту (21%), доплати, портові збори, податки (14%), а вже у 2005 році – на технічні бар'єри в торгівлі (загальні, технічні регламенти та стандарти, а також тестування та сертифікацію) (37%), митні формальності (10%), кількісні обмеження й ліцензування припадало (тільки 7%) [2]. Кількість нетарифних бар'єрів збільшується в чотири рази кожні 15 років. Наслідком цього є те, що зараз більше половини обсягу світової торгівлі підпадає під нетарифні обмеження в тій чи іншій формі [3].

Донедавна технічне регулювання в Україні існувало у вигляді застарілої та нединамічної системи, яка контролювала грошові потоки від комерційних підприємств до органів сертифікації. Основними недоліками такої системи були лобіювання державними органами та підпорядкованими їм організаціями розширення переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, для підтримки власного існування; нездатність впровадити міжнародну вимогу щодо розподілу функцій сертифікації та акредитації, що приводило до конфлікту інтер-

есів, оскільки в Україні обидві належали до повноважень Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації, який у сфері акредитації надавав перевагу підпорядкованим йому органам із сертифікації, у зв'язку з чим дискримінував інших оцінювачів відповідності; домінування обов'язкової сертифікації, що виступало серйозною перешкодою розвитку добровільної сертифікації продукції та систем якості [4].

Для держави та суспільства загалом невідповідність системи технічного регулювання України європейським принципам сприяє технологічному відставанню, спричиняє стримування економічного зростання, гальмує розвиток економіки, посилює вплив певних зацікавлених сторін щодо перерозподілу суспільного продукту на їх користь [5, с. 6].

Фахівці у цій сфері ще більше 20 років тому стверджували, що стан системи технічного регулювання характеризує ступінь інноваційного прогресу країни, конкурентоспроможність продукції, репутацію й технічну спроможність її виробників та оцінювачів відповідності. Ця система утворює своєрідний трикутник, основою якого є стандартизація та метрологія, серединою – оцінювання відповідності, а вершиною – акредитація органів з оцінювання відповідності, яка гарантує технічну компетентність оцінювачів відповідності [4].

Основоположними принципами реформи системи технічного регулювання в Україні є підвищення прозорості, нова філософія відносин з бізнесом та якість пропонованих послуг. Нова філософія полягає в тому, що під час визначення параметрів безпеки продукції держава розробляє обов'язкові для виконання директиви, а не стандарти, як раніше; у сфері стандартизації держава передає функції щодо розроблення стандартів певним зацікавленим сторонам, зокрема споживачам, господарюючим суб'єктам, екологічним активістам; контроль безпечності продукції здійснюється на основі методів ринкового нагляду, а не через контроль підприємств державою стосовно наявності або відсутності сертифікатів відповідності.

Основними завданнями реформування національної системи технічного регулювання є:

- гармонізація законодавства, інфраструктури якості з нормами ЄС (реалізація цього завдання передбачає виконання зобов'язань Україною в межах Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (Угода АСАА) щодо приведення нормативної бази у сфері технічного регулювання у відповідність до європейської; розроблення та прийняття визначених технічними регламентами національних стандартів (до 5 000), гармонізованих зі стандартами ЄС; припинення дії на території України стандартів колишнього СРСР);

- підтвердження відповідності української системи ТР вимогам ЄС (це передбачає створення незалежних органів стандартизації та метрології відповідно до європейської практики);

- розроблення та впровадження технічних регламентів на основі директив нового та глобального підходу;

- впровадження інформаційних технологій у сфері ТР (цей напрям включає створення електронної бази стандартів (близько 28 000) та онлайн-магазину стандартів).

Слід зазначити, що, згідно з чинною законодавчою базою, технічне регулювання – це правове регулювання

відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних з ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінювання відповідності та/або державного ринкового нагляду й контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю) [6]. Отже, технічне регулювання спрямоване на правове регулювання відносин щодо визначення, застосування та виконання обов'язкових (директив) та добровільних (стандартів) вимог до нехарчової продукції, а саме до процесів її виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт, надання послуг.

Можна впевнено констатувати, що технічне регулювання є складовим елементом національної безпеки держави. Метою запровадження технічних регламентів (директив) є захист здоров'я людей, тварин, рослинного світу, захист власності, охорона довкілля, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення енергоефективності, уникнення проявів недобросовісної конкуренції. Технічні регламенти є обов'язковими для застосування. Вимоги щодо безпечності продуктів харчування не є предметом технічних регламентів.

Стандарт – це нормативний документ, прийнятий визнаним органом, що встановлює правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, а також спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері. Іншими словами, стандарти містять правила щодо виготовлення продукції, її конструктивних частин, фізичних властивостей, хімічного складу, розміру тощо [7].

У світовій практиці, як правило, використовують два основних види технічного регулювання:

- приписувальне регулювання, що визначає засоби досягнення заданих характеристик продукції;
- технічне регулювання, яке орієнтоване на результат і дає змогу суб'єктам господарювання самим вибирати спосіб (технологію) досягнення заданих результатів.

Зазвичай віддають перевагу ТР, орієнтованому на результат, оскільки воно забезпечує гнучкість та відповідність характеристик продукції встановленим обов'язковим вимогам. Основна перевага такого виду регулювання полягає в тому, що воно може бути пристосоване до цілого набору технічних рішень, які дають змогу отримати один і той самий результат, забезпечуючи виробникам свободу у сфері інновацій та використання нових технологій [8, с. 7].

Приведення національної стандартизації у відповідність до європейської моделі передбачає:

1) два рівні стандартизації:

- національні стандарти та кодекси усталеної практики, прийняті національним органом стандартизації;
- стандарти, кодекси усталеної практики й технічні умови, прийняті підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють стандартизацію;

2) відміну галузевої стандартизації.

Удосконалення правових та організаційних засад національної стандартизації полягає в тому, що:

- скасовується погодження проектів національних стандартів з державними органами; дотримання інтересів держави під час розроблення національних стандартів покладається на представників органів державної влади як членів відповідних технічних комітетів стандартизації;

- скасовується державна реєстрація технічних умов, не допускається встановлення будь-яких обов'язкових правил, пов'язаних із розробленням стандартів та технічних умов підприємств (зادля дерегуляції економіки) [9].

Слід зазначити, що основним інструментом у сфері технічного регулювання в рамках Угоди про асоціацію є Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції у пріоритетних секторах (АСАА). Укладання цієї Угоди означає таке:

- вимоги технічних регламентів до продукції та пов'язаних процесів ідентичні вимогам відповідних директив ЄС;
- стандарти, що надають презумпцію відповідності вимогам технічних регламентів, та їхні переліки ідентичні відповідним європейським гармонізованим стандартам;
- вимоги до призначених органів ідентичні вимогам до нотифікованих органів в ЄС;
- результати робіт з оцінювання відповідності українських органів визнаватимуться в ЄС, Швейцарії, Норвегії, Ісландії, Туреччині та потенційно у США, Канаді, Японії, Австралії, Новій Зеландії;
- українські виробники отримають право нанесення знаків відповідності СЕ [9].

Ефективність реформування системи ТР сильно залежить від діяльності відповідних інституцій у цій сфері. Сформована в Україні система ТР є аналогічною до європейської моделі (рис. 1).

Державна політика у сфері ТР базується на прийнятій у 2015 році Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року [10]. Міністерство економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) є головним інституційним центром, який відповідає за формування основних засад цієї політики та здійснює регуляторні й координуючі функції у сфері горизонтального (рамкового) законодавства (стандартизація, метрологія, ринковий нагляд). МЕРТ також регулює питання щодо розроблення технічних регламентів у визначених секторах економіки (вертикальне (галузеве) законодавство)).

Загалом динаміка імплементації Угоди щодо горизонтального та вертикального законодавства є позитивною. Поточний прогрес виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС у 2018 році щодо технічних бар'єрів у торгівлі становить 70% [11, с. 6]. 3 1 січня в Україні втратили чинність 10 917 стандартів, розроблених до 1992 року. Запорукою ефективності реформування системи технічного регулювання є прийняті в Україні відповідні нормативно-правові акти. Створене горизонтальне (рамкове) законодавче поле містить такі основні Закони у цій сфері, як Закони «Про стандартизацію», «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про акредитацію органів з оцінки відповідності», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності».

Поточний стан вертикального законодавства дає змогу укладати Угоду АСАА у трьох пріоритетних секторах економіки, таких як низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність і машини. З 27 категорій

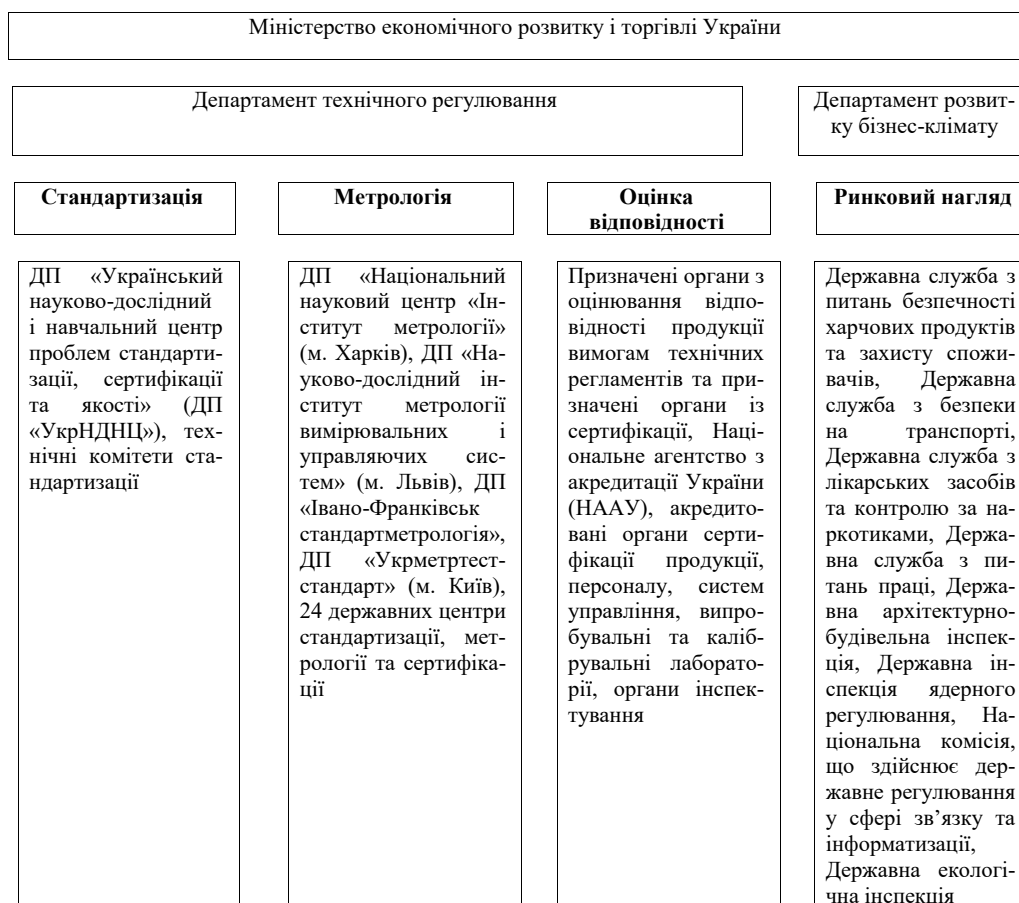

Рис. 1. Структура системи технічного регулювання в Україні

промислової продукції, на які поширюється Угода АСАА, технічні регламенти прийняті для 24 секторів, решта перебуває в процесі розроблення. МЕРТ вичерпало свою квоту щодо розроблення певних видів технічних регламентів. Однак існують проблеми щодо впровадження тих регламентів, які перебувають у компетенції інших центральних органів виконавчої влади, зокрема Мінінфраструктури, Мінекології, МОЗ, Міністерства праці та соціальної політики. У зв'язку з цим виникають певні труднощі щодо імплементації технічних регламентів та директив, якщо вони перебувають у компетенції кількох структур, між якими немає належної взаємодії.

Одним з індикаторів виконання Стратегії розвитку системи технічного регулювання до 2020 року є розроблення та прийняття до 5 000 стандартів; щорічно передбачено приймати до 1 000 стандартів. Станом на 1 квітня 2019 року Фонд національних стандартів України нараховує 21 758 стандартів, з яких 7 854 (36%) є національними стандартами; 7 196 (33%) – міжнародними стандартами, прийнятими як національні; 6 708 (31%) – європейськими стандартами, прийнятими як національні. Рівень гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими становить 64%. До 2022 року заплановано забезпечити не менше 80% гармонізації. Наприклад, у Туреччині такий показник дорівнює 99% [12].

В Україні європейські стандарти приймаються переважно на основі методу підтвердження. Сутність його

полягає в тому, що українською мовою перекладається тільки обкладинка стандарту, а весь його текст приймається у незмінному вигляді англійською, тобто мовою оригіналу. Такий підхід є виправданим, оскільки тематика стандартів є досить різноманітною та вузькоспеціалізованою, а фахових перекладачів не так багато.

Для підписання АСАА необхідно оснастити лабораторії та модернізувати еталони за визначеними секторами. Україна – це перша та єдина країна на пострадянському просторі, яка здійснила перехід до міжнародної моделі метрологічної системи на основі рекомендацій Міжнародної організації законодавчої метрології OIML. У сфері метрології Україною вдвічі скорочено перелік категорій законодавчо врегульованих засобів вимірювальної техніки, що відповідає міжнародній моделі метрологічної системи.

Програмою розвитку еталонної бази на 2018–2022 роки передбачаються створення та вдосконалення 31 первинного еталону одиниць вимірювання, утримання, експлуатація 69 державних первинних еталонів, звірення 20 державних первинних еталонів з національними еталонами інших держав та міжнародними еталонами.

Ці еталони охоплюють досить широке коло різних видів діяльності. Наприклад, вони можуть бути пов'язані з контролем якості та безпеки харчових продуктів, стану навколишнього середовища, безпекою дорожнього руху та технічного стану транспортних засобів, торговельно-комерційними операціями,

адмініструванням податків, митним контролем, технічним захистом інформації.

Ефективна еталонна база може надати серйозний поштовх розвитку таких галузей, як нанотехнології, біотехнології, інформаційні технології, енергоефективність та енергозбереження. Створення та вдосконалення державних первинних еталонів у цих галузях дадуть змогу отримати такі результати, як підвищення експлуатаційних властивостей матеріалів, приладів та інших механічних і немеханічних пристроїв у сфері нанотехнологій; безпечне використання електрокардіографів, УВЧ-терапії у сфері біомедтехнологій; використання електронного цифрового підпису в режимі реального часу у сфері інформаційних технологій; забезпечення переходу на розрахунки за природний газ за вмістом енергії (калорійністю), а не за його обсягом у сфері енергозберігаючих технологій [13].

Реформування системи технічного регулювання потребує належної уваги з боку держави до функціонування органів з оцінювання відповідності. Головною інституцією за цим напрямом роботи є Національне агентство з акредитації України (НААУ), яке створено ще у 2002 році.

Акредитація – це процедура, під час якої національний орган з акредитації засвідчує компетентність юридичної особи чи відповідного органу з оцінювання відповідності (ООВ) щодо виконання певних робіт (випробування, калібрування, сертифікація, контроль). Акредитація спрямована на забезпечення єдиної технічної політики у сфері оцінювання відповідності в країні; забезпечення довіри споживачів до результатів діяльності з оцінювання відповідності; створення умов для взаємного визнання результатів діяльності акредитованих органів на міжнародному рівні; усунення технічних бар'єрів для бізнесу.

Національне агентство з акредитації України (НААУ) проводить акредитацію за такими напрямками, як випробувальні та калібрувальні лабораторії; органи із сертифікації продукції, процесів та послуг; органи із сертифікації систем менеджменту; органи із сертифікації персоналу; органи з інспектування; медичні лабораторії; провайдери перевірки кваліфікації. У своїй діяльності НААУ керується відповідними рекомендаціями міжнародних (ILAC та IAF) та регіональних (EA) організацій з акредитації [14].

Основним завданням діяльності органів оцінювання відповідності є скасування повторної перевірки європейськими нотифікованими органами. Нині таке завдання не реалізовано. Пояснюється це тим, що значна кількість українських органів з оцінювання відповідності має лише офісну техніку, тому необхідних випробувань вони не можуть проводити, як не можуть оцінити протоколи випробувань, виданих іншими лабораторіями. Крім того, досить поширеною практикою є надання сертифікатів відповідності одним органом на різнопланову продукцію. Технічно це досить важко забезпечити, отже, виникають питання щодо якості таких послуг, які пропонуються бізнесу. Існують також проблеми стосовно скасування та призупинення діяльності відповідних органів (табл. 1).

Також серйозною перешкодою на шляху реального застосування гармонізованих технічних регламентів є наявне дублювання вимог для вітчизняного бізнесу. На практиці може відбуватись так, що стандарти чи технічні регламенти вимагають одного, державні санітарні правила й норми – другого, а нормативно-правові акти з охорони праці – третього. Досить часто такі вимоги суперечать одна одній. Це означає, що сьогодні механізми дерегулювання бізнесу потребують серйозного доопрацювання.

Висновки. Таким чином, розвиток якісної інфраструктури систем стандартизації, метрології, акредитації, оцінювання відповідності та ринкового нагляду в Україні є вкрай важливим, оскільки технічні бар'єри для входження вітчизняних компаній на ринок ЄС досить часто виникають не через характеристики продукції, а через відсутність належної системи визнання українських сертифікатів відповідності або складнощі з отриманням європейських сертифікатів, тому сьогодні головним завданням реформування системи технічного регулювання має бути не тільки впровадження технічних регламентів як таких, але й якомога швидше створення інфраструктури випробувальних лабораторій та органів сертифікації відповідно до європейських вимог. Тільки після виконання цього завдання відповідні державні органи повинні ініціювати перевірочну місію від ЄС, яка кваліфіковано оцінить рівень відповідності системи технічного регулювання європейським вимогам та суттєво прискорить підписання Угоди АСАА.

Таблиця 1

Кількість органів оцінки відповідності в Україні станом на 9 жовтня 2018 року

Назва	Загальна кількість	Зокрема			
		діючі атестати про акредитацію	недіючі атестати про акредитацію	там, де призупинено діяльність	там, де скасовано діяльність
Випробувальні лабораторії	784	514	270	38	70
Калібрувальні лабораторії	28	23	5	1	2
Медичні лабораторії	4	4	0	0	0
Органи із сертифікації продукції, процесів та послуг	149	118	31	6	7
Органи із сертифікації персоналу	12	12	0	0	0
Органи з інспектування	104	36	68	3	27
Органи із сертифікації систем менеджменту	76	63	13	7	4
Всього	1157	770	387	55	110

Джерело: узагальнено на основі даних Національного агентства з акредитації України [15]

Список використаних джерел:

1. Жаліло Я.В. Угода про асоціацію як інституційний чинник структурних змін торговельних відносин України та ЄС. URL.: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13013/Zhalilo_Uhoda_pro_asotsiatsiiu_yak_instytutsiinyi_chynnyk.pdf?sequence=1 (дата звернення: 07.07.2019).
2. World Trade Report 2012. Trade and public policies: A closer look at non-tariff measures in the 21st century. Published by the World Trade Organization / WTO Online Bookshop. P. 3, 4, 44–45, 50, 51. URL.: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/world_trade_report12_e.pdf (дата звернення: 30.06.2019).
3. Шаповал В.Ю. Міжнародна практика і досвід технічного регулювання. *Стандартизація, сертифікація, якість*. 2011. № 2. С. 16–22.
4. Адаптація українського законодавства до європейських вимог: дослідження гармонізації системи технічного регулювання. URL.: <http://parlament.org.ua/2005/12/13/adaptatsiya-ukrayinskogo-zakonodavstv> (дата звернення: 02.07.2019).
5. Артюх Т.М., Григоренко І.В. Стратегія реформування системи технічного регулювання в контексті створення привабливого бізнес-середовища в Україні. *Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки*. 2015. № 33. С. 3–8.
6. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 14. Ст. 96. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (дата звернення: 10.07.2019).
7. Про стандартизацію : Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 31. Ст. 1058. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 28.06.2019).
8. Притульська Н.О., Мотузка Ю.В. Технічне регулювання: міжнародні практики та вітчизняні реалії. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2015. № 3 (1). С. 5–21.
9. Реформування національної системи технічного регулювання. URL: <https://ppt-online.org/162471> (дата звернення: 15.07.2019).
10. Стратегія розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248425171> (дата звернення: 18.07.2019).
11. Звіт про виконання Угоди між Україною та Європейським Союзом. 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report-UA.pdf (дата звернення: 20.07.2019).
12. Результати діяльності МЕРТ у сфері технічного регулювання за 1 квартал 2019 року. URL: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=ZagalnaInformatsiiaSchodoSferiTekhnichnogoRegulivannia&pageNumber=1> (дата звернення: 22.07.2019).
13. Віткін Л.М. Стратегія реформування системи технічного регулювання в Україні. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/6599/1/MSIE2017_P018-022.pdf (дата звернення: 01.07.2019).
14. Офіційний сайт Національного агентства з акредитації України. URL: <https://naau.org.ua/nacionalne-agentstvo-z-akreditacii-ukrayini/struktura-nacionalnoyi-sistemi-akreditacii> (дата звернення: 13.07.2019).
15. Поточний стан та перспективи розвитку національної системи акредитації України. URL: <https://techreg.in.ua/wp-content/uploads/2018/10/Gorickiy-ilovepdf-compressed.pdf?938538&938538> (дата звернення: 01.08.2019).

References:

1. Zhalilo Ja.V. Ughoda pro asociaciju jak instytucijnyj chynnyk strukturnykh zmin torghovelnykh vidnosyn Ukrajinny ta JeS [Association Agreement as an Institutional Factor for Structural Changes in Ukraine-EU Trade Relations]. Available at: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13013/Zhalilo_Uhoda_pro_asotsiatsiiu_yak_instytutsiinyi_chynnyk.pdf?sequence=1 (accessed: 7.07.2019).
2. World Trade Report 2012. Trade and public policies: A closer look at non-tariff measures in the 21st century. Published by the World Trade Organization / WTO Online Bookshop. S. 3, S. 4, S. 44–45, S. 50, S. 51. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/world_trade_report12_e.pdf (accessed: 30.06.2019).
3. Shapoval V.Yu. (2011) Mizhnarodna praktyka i dosvid tekhnichnogo rehghuljuvannja [International practice and experience in technical regulation]. *Standardization, certification, quality*, no. 2, pp. 16–22.
4. Adaptacija ukrajins'kogho zakonodavstva do jevropejs'kykh vymogh: doslidzhennja gharmonizaciji systemy tekhnichnogo rehghuljuvannja [Adaptation of Ukrainian legislation to European requirements: study of harmonization of the technical regulation system]. Available at: <http://parlament.org.ua/2005/12/13/adaptatsiya-ukrayinskogo-zakonodavstv> (accessed: 02.07.2019).
5. Artjukh T.M., Ghryghorenko I.V. (2015) Strateghija reformuvannja systemy tekhnichnogo rehghuljuvannja v konteksti stvorennja pryvablyvogho biznes-seredovyssha v Ukrajinii [Strategy for reforming the technical regulation system in the context of creating an attractive business environment in Ukraine]. *Bulletin of Cherkasy University. Series: Economic Sciences*, no. 33, pp. 3–8.
6. Zakon Ukrajinny "Pro tekhnichni rehghlamenti ta ocinku vidpovidnosti" (2015) [Law of Ukraine "On Technical Regulations and Conformity Assessment"]. *Verkhovna Rada Notices (VRN)*, no 14, art. 96. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (accessed: 10.07.2019).
7. Zakon Ukrajinny "Pro standartyzaciju" (2014) [The Law of Ukraine "On Standardization"]. *Verkhovna Rada Notices (VRN)*, no. 31, art. 1058. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (accessed: 28.06.2019).
8. Prytul'sjka N.O., Motuzka Ju.V. (2015) Tekhnichne rehghuljuvannja: mizhnarodni praktyky ta vitchyznjani realiji [Technical regulation: international practices and domestic realities]. *Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*, no. 3 (1), pp. 5–21.
9. Reformuvannja nacional'noji systemy tekhnichnogo rehghuljuvannja [Reforming the national technical regulation system]. Available at: <https://ppt-online.org/162471> (accessed: 15.07.2019).
10. Strateghija rozvytku systemy tekhnichnogo rehghuljuvannja na period do 2020 roku [Strategy for the development of the technical regulation system for the period up to 2020]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248425171> (accessed: 18.07.2019).

11. Zvit pro vykonannja Ughody mizh Ukrajinu ta Jevropejskym Sojuzom. 2018 [Report on the implementation of the Agreement between Ukraine and the European Union. 2018]. Available at: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf (accessed: 20.07.2019).

12. Rezultaty dijalnosti MERT u sferi tekhnichnogo rehuljuvannja za 1 kvartal 2019 roku [Results of MEDT activities in the field of technical regulation for the 1st quarter of 2019]. Available at: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=ZagalnaInformatsiiaSchodoSferiTekhnichnogoRegulivannia&pageNumber=1> (accessed: 22.07.2019).

13. Vitkin L.M. Strateghija reformuvannja systemy tekhnichnogo rehuljuvannja v Ukrajinu [Strategy for reforming the technical regulation system in Ukraine]. Available at: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/6599/1/MSIE2017_P018-022.pdf (accessed: 01.07.2019).

14. Oficijnyj sajt Nacionalnogo aghentstva z akredytaciji Ukrajinu [Official site of the National Accreditation Agency of Ukraine]. Available at: <https://naau.org.ua/nacionalne-agentstvo-z-akreditaciyi-ukrayini/struktura-nacionalnoyi-sistemi-akreditaciyi> (accessed: 13.07.2019).

15. Potochnyj stan ta perspektyvy rozvytku nacionalnoyi systemy akredytaciji Ukrajinu [Current status and prospects of development of the national accreditation system of Ukraine]. Available at: <https://techreg.in.ua/wp-content/uploads/2018/10/Gorickiy-ilovepdf-compressed.pdf?938538&938538> (accessed: 01.08.2019).